

Οικονομικός Καταναγκασμός ως Κρατική Τρομοκρατία: Ιμπεριαλιστικός Πόλεμος ενάντια στη Σοσιαλιστική Κούβα

Η ιμπεριαλιστική ισχύς σπάνια εκδηλώνεται πλέον μόνο με βόμβες. Στη σύγχρονη εποχή, η κυριαρχία ασκείται συχνότερα μέσω ισολογισμών, εμπορικών κανονισμών και χρηματοπιστωτικών ασφυξιών. Πουθενά αυτό δεν είναι πιο εμφανές από τον οικονομικό πόλεμο που διεξάγουν οι Ηνωμένες Πολιτείες εναντίον της Κούβα—έναν πόλεμο σχεδιασμένο όχι απλώς για να πιέσει μια κυβέρνηση, αλλά για να λυγίσει τη θέληση ενός λαού και να πνίξει μια σοσιαλιστική εναλλακτική απέναντι στον καπιταλισμό.

Για περισσότερες από έξι δεκαετίες, οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν επιβάλει ένα ολοκληρωμένο σύστημα δασμών, εμπορικών περιορισμών, χρηματοπιστωτικών κυρώσεων και εξωεδαφικών ποινών κατά της Κούβας. Αυτό δεν αποτελεί αποτυχία πολιτικής. Είναι επιτυχία—αν ο στόχος είναι η συλλογική τιμωρία. Από τη σύλληψή του, ο αποκλεισμός είχε ρητά σκοπό να προκαλέσει «πείνα, απόγνωση και την ανατροπή της κυβέρνησης». Αυτή η γλώσσα, καταγεγραμμένη σε αμερικανικά έγγραφα πολιτικής, αποκαλύπτει την ηθική πραγματικότητα πίσω από τους τεχνοκρατικούς ευφημισμούς των «κυρώσεων» και της «εμπορικής πολιτικής».

Το «έγκλημα» της Κούβας δεν ήταν ποτέ η δικτατορία, η αναποτελεσματικότητα ή η έλλειψη δημοκρατίας—κατηγορίες που εργαλειοποιούνται επιλεκτικά απέναντι σε αντιπάλους, ενώ αγνοούνται όταν πρόκειται για συμμάχους των ΗΠΑ. Το πραγματικό έγκλημα της Κούβας είναι ο σοσιαλισμός. Από την Επανάσταση του 1959, η χώρα τόλμησε να διεκδικήσει εθνική κυριαρχία, να αποδεσμεύσει την οικονομία της από τον έλεγχο των αμερικανικών εταιρειών και να θέσει τις ανθρώπινες ανάγκες πάνω από το ιδιωτικό κέρδος. Με αυτόν τον τρόπο, αμφισβήτησε τα ίδια τα ιδεολογικά θεμέλια της ιμπεριαλιστικής κυριαρχίας των ΗΠΑ στον Παγκόσμιο Νότο.

Ο οικονομικός πόλεμος κατά της Κούβας δεν στοχεύει τις ελίτ. Έχει σχεδιαστεί να είναι καθολικός. Οι δασμοί και τα χρηματοπιστωτικά εμπόδια αυξάνουν το κόστος των εισαγωγών, μπλοκάρουν την πρόσβαση σε πιστώσεις και τιμωρούν τρίτες χώρες που συναλλάσσονται με το νησί. Επειδή η Κούβα είναι ένα μικρό, εισαγωγικά εξαρτημένο κράτος, σκόπιμα αποκλεισμένο από την κανονική παγκόσμια εμπορική ροή, τα μέτρα αυτά μεταφράζονται άμεσα σε ελλείψεις τροφίμων, καυσίμων, φαρμάκων και βιομηχανικών εισροών. Αυτό δεν είναι ακούσια παρενέργεια—είναι ο μηχανισμός του καταναγκασμού.

Το να περιγράφεται αυτό το σύστημα απλώς ως «οικονομική πίεση» είναι ανεπαρκές. Όταν ένα κράτος επιβάλλει εν γνώσει του πολιτικές που υπονομεύουν τη δημόσια υγεία, περιορίζουν την πρόσβαση σε σωτήρια φάρμακα και υποβαθμίζουν τις συνθήκες ζωής εκατομμυρίων ανθρώπων προκειμένου να επιβάλει πολιτική συμμόρφωση, το αποτέλεσμα προσομοιάζει με τον πυρήνα της τρομοκρατίας: τη χρήση φόβου και οδύνης κατά αμάχων για πολιτικούς σκοπούς. Η βία είναι δομική αντί για εκρηκτική, αλλά δεν είναι λιγότερο πραγματική.

Το σύστημα υγείας της Κούβας αποκαλύπτει με σαφήνεια την αγριότητα αυτής της στρατηγικής. Παρά τα παγκοσμίως αναγνωρισμένα επιτεύγματά της—καθολική περίθαλψη, προληπτική ιατρική και διεθνιστική ιατρική αλληλεγγύη—η χώρα αντιμετωπίζει χρόνιες ελλείψεις εξοπλισμού και φαρμάκων λόγω των περιορισμών των ΗΠΑ στο εμπόριο, τις τραπεζικές συναλλαγές και την τεχνολογία. Ιατρικές συσκευές που περιέχουν ακόμη και ελάχιστα εξαρτήματα αμερικανικής προέλευσης μπλοκάρονται. Πληρωμές παγώνουν. Προμηθευτές εκφοβίζονται. Η οδύνη των ασθενών μετατρέπεται σε παράπλευρη απώλεια σε μια ιμπεριαλιστική αντιπαράθεση.

Κι όμως, το κυρίαρχο δυτικό αφήγημα διαστρεβλώνει την πραγματικότητα, κατηγορώντας τον ίδιο τον σοσιαλισμό για συνθήκες που δημιουργούνται από την πολιορκία. Η Κούβα κρίνεται σαν να λειτουργεί σε μια ελεύθερη και ουδέτερη παγκόσμια αγορά, και όχι υπό έναν από τους μακροβιότερους και πιο εκτεταμένους οικονομικούς αποκλεισμούς της σύγχρονης ιστορίας. Καμία καπιταλιστική χώρα υπό τέτοιες συνθήκες δεν θα αναμενόταν να ευημερήσει—κι όμως η Κούβα καταδικάζεται ακόμη και για το ότι επιβιώνει.

Αυτό που καθιστά αυτόν τον οικονομικό πόλεμο ιδιαίτερα αφόρητο για την ιμπεριαλιστική ισχύ είναι ότι η Κούβα δεν κατέρρευσε. Παρά την αδιάκοπη εξωτερική πίεση, διατήρησε την καθολική υγειονομική περίθαλψη, τη δωρεάν παιδεία, τα υψηλά επίπεδα αλφαριθμητισμού και ένα κοινωνικό σύστημα βασισμένο στην αλληλεγγύη αντί στο κέρδος. Έστειλε γιατρούς—όχι drones—σε όλο τον κόσμο. Αντιμετώπισε την υγεία ως ανθρώπινο δικαίωμα, όχι ως εμπόρευμα. Αυτά τα επιτεύγματα αποτελούν ζωντανή διάψευση της λογικής του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού.

Η απάντηση των ΗΠΑ ήταν κλιμάκωση, όχι αυτοκριτική. Κάθε οικονομική δυσκολία αξιοποιείται προπαγανδιστικά κατά του σοσιαλισμού, ακόμη κι όταν αυτή παράγεται άμεσα από την αμερικανική πολιτική. Αυτή η κυκλική λογική—πείνα στον πληθυσμό και μετά κατηγορία του συστήματος για την πείνα—αποκαλύπτει τη βαθιά ανελικρινή φύση του ιμπεριαλιστικού λόγου περί «ανθρωπίνων δικαιωμάτων».

Ο οικονομικός πόλεμος κατά της Κούβας λειτουργεί επίσης ως προειδοποίηση προς άλλα έθνη: αποκλίνετε από την καπιταλιστική ορθοδοξία, διεκδικήστε κυριαρχία ή αναδιανείμετε τον πλούτο—και θα τιμωρηθείτε. Υπό αυτή την έννοια, η Κούβα δεν είναι εξαίρεση αλλά παράδειγμα. Ο αποκλεισμός δεν αφορά μόνο την Κούβα· αφορά την πειθάρχηση της αντίστασης.

Το να ονομάσουμε αυτή την πραγματικότητα με ειλικρίνεια δεν είναι ακρότητα—είναι διαύγεια. Ο οικονομικός καταναγκασμός τέτοιας κλίμακας συνιστά μορφή κρατικής τρομοκρατίας, εξωραϊσμένη

από τη γραφειοκρατία και κανονικοποιημένη από την ισχύ. Ο τερματισμός του δεν προϋποθέτει η Κούβα να εγκαταλείψει τον σοσιαλισμό. Προϋποθέτει οι Ηνωμένες Πολιτείες να εγκαταλείψουν την ιμπεριαλιστική αλαζονεία και να αποδεχτούν ότι ένας άλλος κόσμος δεν είναι μόνο δυνατός—αλλά ήδη οικοδομείται, υπό πολιορκία.

Η συνεχιζόμενη αντίσταση της Κούβας δεν αποτελεί αποτυχία του σοσιαλισμού. Είναι μία από τις πιο βαθιές πράξεις επιβίωσής του.

Ο Κωνσταντίνος Αλεξίου είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κράνφιλντ στο Ηνωμένο Βασίλειο.